

Pomoc rozwojowa dla krajów afrykańskich w ramach budżetu Unii Europejskiej

Celem pracy jest przedstawienie propozycji w jaki sposób budżet UE może finansować przedsięwzięcia na zewnątrz UE, w tym przypadku na terenie państw afrykańskich. Praca składa się z trzech zasadniczych części. W pierwszej części pracy przedstawiono ogólną charakterystykę budżetu Unii Europejskiej. W drugiej oraz trzeciej zaprezentowano możliwe rozwiązania pomocowe na rzecz Afryki przy wykorzystaniu środków pochodzących z budżetu UE.

Wstęp

Wraz z rozwojem gospodarczym państw europejskich, postępuje nie tylko proces urbanizacji, wzrost PKB czy poprawa współczynnika skolaryzacji, ale również nasilają się coraz większe dysproporcje na tle innych krajów spoza wspólnoty, takich jak znajdujących się na kontynencie afrykańskim.

Celem pracy jest przedstawienie propozycji w jaki sposób budżet UE może finansować przedsięwzięcia na zewnątrz UE, w tym przypadku na terenie państw afrykańskich. Praca składa się ze wstępu, trzech części oraz krótkiego zakończenia. W pierwszej części pracy przedstawiono ogólną charakterystykę budżetu Unii Europejskiej. W drugiej oraz trzeciej zaprezentowano możliwe rozwiązania pomocowe na rzecz Afryki przy wykorzystaniu środków pochodzących z budżetu UE. Najważniejsze wnioski z pracy zawarto w krótkim zakończeniu.

1. Ogólna charakterystyka budżetu Unii Europejskiej

Budżet Unii Europejskiej jest to plan Unii Europejskiej na okres jednego roku, który obejmuje dochody oraz wydatki związane z prowadzeniem i koordynacją polityk wspólnotowych. Artykuły 310-325 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej stanowią podstawę traktatową budżetu. Początki tworzenia budżetu ogólnego Wspólnot sięgają przełomu lat 60. i 70. XX wieku, kiedy to nastąpiło połączenie budżetu administracyjnego i operacyjnego Europejskiej Wspólnoty Węgla i Stali, budżetu administracyjnego oraz badań i rozwoju Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej a także budżetu Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej¹.

Budżet ten sporządzany jest w euro oraz składa się z wpływów obejmujących określony procent dochodu narodowego brutto każdego państwa należącego do wspólnoty. Głównym celem budżetu jest stymulowanie rozwoju państw członkowskich, działania mające na celu poprawę życia w uboższych regionach, tworzenie miejsc pracy oraz wsparcie rolnictwa i produkcji żywności.²

---

¹ Wikipedia, *Budżet Unii Europejskiej*, https://pl.wikipedia.org/wiki/Budżet_Unii_Europejskiej#cite_note-PG505-2, [dostęp 19.12.2020]

² Serwis samorządowy PAP, *Czym jest budżet Unii Europejskiej i jakie działania finansuje*, samorzad.pap.pl/kategoria/aktualnosci/czym-jest-budzet-unii-europejskiej-i-jakie-dzialania-finansuje, [dostęp 19.12.2020]

Głównymi źródłami dochodu UE są składki państw członkowskich, cła nakładane na produkty importowane spoza terytorium Unii Europejskiej oraz kary wymierzona przedsiębiorstwom, które nie stosują się do wymogów określonych przepisami unijnymi. Budżet ten uzgadniany jest wspólnie ze wszystkimi przedstawicielami państw członkowskich wraz z kilkuletnim wyprzedzeniem. Budżet UE jest finansowany głównie z zasobów własnych (ok. 98%) oraz dochodów pochodzących z innych źródeł (ok. 2%). Na środki finansowe budżetu UE składają się³:

- 80% kwot uzyskanych przez państwo członkowskie z opłat rolnych i cukrowych oraz ceł (pozostałe 20% zatrzymywanych jest przez państwo członkowskie jak koszty poboru),
- wpłaty z tytułu podatku VAT – podstawa opodatkowania nie może przekroczyć wartości 50% Dochodu Narodowego Brutto danego państwa. Do budżetu UE wpływa 0,3% tej podstawy opodatkowania,
- bezpośrednie wpłaty państw członkowskich adekwatnie z ich udziałem w Dochodzie Narodowym Brutto UE – stanowi to uzupełniające źródło dochodów UE,
- inne przychody – np. z podatków i potrąceń od dochodów pracowników, odsetek bankowych czy zwrotów z niewykorzystanej pomocy unijnej.

Budżet Unii Europejskiej jest istotny nie tylko z punktu widzenia państw wspólnoty, ale również może świadczyć pomoc krajom nie znajdującym się na terenie UE. Globalne wyzwania sprawiają, że konieczne jest podejmowanie działań na zewnątrz wspólnoty. Problemy te szczególnie nasiliły się w ostatnich latach, ze względu na ich złożoność, wielowymiarowość czy też coraz większą przepaść między tzw. państwami bogatymi a biednymi. Unia Europejska wspierała, wspiera i będzie wspierać Afrykę, jednak uważam, że działania te powinny zostać bardziej zintensyfikowane. Ważne jest, aby środki te stymulowały przede wszystkim rozwój gospodarczy w krajach afrykańskich, propagowały inicjatywy w zakresie pokoju i bezpieczeństwa oraz skłaniały i umożliwiały równy dostęp do edukacji wszystkim dzieciom na terenie Afryki. Największy odsetek państw najslabiej rozwiniętych znajduje się w Afryce, dlatego konieczne jest podejmowanie działań wspierających.

---

³ Oficjalna strona internetowa Unii Europejskiej, *Jak finansowana jest UE*, https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-budget/revenue-income_pl, [dostęp 21.12.2020]

2. Problem edukacji w Afryce

Kwestia edukacji w krajach afrykańskich jest poruszana bardzo często zarówno w mediach jak i na zebraniach różnych organizacji pomocowych. Jednak skala tego problemu jest na tyle duża, że dotychczasowe działania są jedynie „kroplą w morzu”. W Afryce Subsaharyjskiej co czwarte dziecko nie zostało zapisane do szkoły, a w Sudanie południowym do szkoły nie chodzi 62% dzieci. W Afryce poziom analfabetyzmu wśród całego społeczeństwa szacuje się na poziomie powyżej 50%, a z kolei w Europie brak umiejętności pisania i czytania przypada na około 3% całego społeczeństwa⁴.

Współczynnik skolaryzacji to relacja osób uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania.⁵ Kraje afrykańskie charakteryzują się najniższą wartością tego wskaźnika wśród wszystkich krajów na świecie. Obok problemów związanych z niedoborem żywności oraz nierównością płci również kwestia związana z edukacją stanowi istotny aspekt. Niestety, zwiększenie wartości współczynnika skolaryzacji jest procesem długotrwałym, dlatego wszelkie inicjatywy podejmowane obecnie w celu propagowania edukacji w Afryce, będą widoczne dopiero w perspektywie kilkunastu lub kilkudziesięciu lat. Warto jednak podejmować jakiegokolwiek próby rozwiązania tego problemu niwelujące tak dużą dysproporcję w dostępności do nauki dzieci z krajów afrykańskich na tle krajów wysoko rozwiniętych.

Pierwszą inicjatywą, którą chciałbym zaproponować jest nauczanie zdalne dzieci w Afryce przez nauczycieli i studentów z krajów UE. W Afryce problem edukacji związany jest głównie z niskim odsetkiem dzieci uczęszczających do szkoły, jednak trzeba również podkreślić istotną kwestię związaną z brakiem odpowiednio wykształconej kadry nauczycielskiej w krajach afrykańskich. Dzięki funduszom pochodzącym z budżetu UE, można by zakupić niezbędny sprzęt komputerowy dla dzieci w Afryce. Patrząc na wielkość całej populacji mieszkańców Afryki w wieku przedprodukcyjny, zakup sprzętu elektronicznego dla każdej osoby uczącej się byłby bardzo dużym wydatkiem, wręcz nie możliwym do zrealizowania przez jedną organizację. Dlatego też zakładając, że dzieci uczące się w Afryce, przydzielone są do określonych klas, tak jak to ma miejsce w większości szkół na świecie, wystarczyłoby przekazać jeden komputer lub telewizor z dostępem do Internetu na klasę. Pojawia się również kwestia związana z zakupem sprzętu. Pierwszą możliwością

---

⁴ Polska fundacja dla Afryki, *Brak edukacji, brak szansy*, <https://pomocafryce.org/edukacja/> [dostęp 22.12.2020]

⁵ GUS, *Współczynnik skolaryzacji brutto*, <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/1349,pojecie.html> [23.12.2020]

byłby zakup u dostawcy znaczącej ilości, który zostałby wyłoniony w drodze przetargu na podstawie najkorzystniejszej cenowo oferty. Aby zmniejszyć cenę jednostkową danego sprzętu elektronicznego, warto przemyśleć o zwolnieniu takiego producenta pewnych obciążeń kosztowych np. częściowo z podatku. Alternatywną propozycją jest wykorzystanie sprzętów dotychczas przekazanych szkołom w Europie finansowanych w ramach budżetu, w przypadku których nastąpiło jedynie zużycie moralne, ale pod względem zużycia fizycznego nadają się do dalszego wykorzystania. Dzięki temu, również szkoły z terytorium państw UE przyczyniłyby się do pomocy, wysyłając bezpośrednio ze swoich placówek oświatowych sprzęt elektroniczny do Afryki.

Istotną kwestią jest również problem związany ze słabo wykształconą kadrą nauczycielską w Afryce. Oprócz niewystarczającego poziomu wykształcenia nauczycieli w tych krajach, występuje także deficyt osób pracujących w sektorze edukacji. Rozwiązaniem, które chciałbym zaproponować jest wykorzystanie sprzętu elektronicznego przekazanego szkołom w Afryce w celu nauki uczniów przez nauczycieli uczących na co dzień w krajach wspólnoty UE. Przykładowo nauczyciel, pracujący w warszawskiej szkole mógłby jedną godzinę dziennie przeznaczyć na pracę zdalną, w ramach której łączyłby się z daną klasą w określonej szkole afrykańskiej i nauczał w języku angielskim. Dzięki stosunkowo małej różnicy czasowej między krajami europejskimi a krajami afrykańskimi jest to możliwe do zrealizowania, bez konieczności nauki wczesnym rankiem bądź późnymi wieczorami.

Ciekawym rozwiązaniem byłoby również zaangażowanie studentów w proces nauki dzieci na odległość. Poziom uczelni wyższych w krajach wspólnotowych UE jest bardzo wysoki, zatem znalezienie chętnych studentów do zaangażowania się w proces nauki dzieci w Afryce nie stanowiłby problemu. Dzięki takiemu rozwiązaniu, studenci oprócz studiowania i poszerzania swojej wiedzy, mogliby również nauczać inne osoby. Myślę, że byłoby to ciekawe doświadczenie dla każdego studenta chętnego zaangażować się w ten projekt, gdyż świadczenie w tym przypadku pomocy jaką jest nauka, spowodowałoby dowartościowanie i pewnego rodzaju spełnienie studenta. Warto również zastanowić się na ewentualnym wynagrodzeń takich studentów, jednak nie pod względem materialnym a różnymi zwolnieniami z kosztów studenckich czy wystawianie certyfikatów uczestnictwa w programie.

3. Brak infrastruktury drogowej przeszkodą w dotarciu do szkoły

Infrastruktura drogowa w Afryce jest nieporównywalnie słabiej rozwinięta w porównaniu do infrastruktury obecnej w państwach członkowskich UE. Stanowi to znaczne utrudnianie w codziennej komunikacji mieszkańcom Afryki oraz ogranicza ich funkcjonowanie tylko do okolic zamieszkanego terenu. Problem braku dróg samochodowych, chodników, regularnie kursującej komunikacji miejskiej czy bezpieczeństwa istniejącej już infrastruktury, powodują, że rozwój tej społeczności jest utrudniony.

W krajach afrykańskich szkoły są bardzo często znacznie oddalone od miejsca zamieszkania. Problem braku odpowiedniej infrastruktury wpływa negatywnie na funkcjonowanie oświaty. Powoduje, że do szkoły uczęszczają głównie dzieci, które zamieszkują tereny w niedalekiej odległości. Brak regularnej komunikacji miejskiej sprawia, że czas dojścia na pieszo lub dojazdu do najbliższej szkoły zajmuje bardzo dużo czasu lub jest wręcz nie możliwy. Nie sprzyja to poprawie wartości współczynnika skolaryzacji, dlatego konieczne jest podjęcie działań mających na celu inwestycje w infrastrukturę drogową w państwach afrykańskich.

Sektor budowlany jest bardzo dobrze rozwinięty w krajach należących do wspólnoty Unii Europejskiej. Wykorzystanie funduszy pochodzących z budżetu UE wraz ze współpracą firm budowlanych, realizujących inwestycje w wielu krajach europejskich, umożliwiłoby realizację budowy infrastruktury drogowej w państwach afrykańskich w ramach zewnętrznej pomocy rozwojowej.

W tym celu można by za pomocą transportu morskiego przetransportować maszyny danej firmy budowlanej na terytorium określonego państwa w Afryce. Umożliwiłoby to zwiększenie skali działania, gdyż ilość maszyn znajdujących się w danym państwie afrykańskim może być nie wystarczająca lub ich jakość niezadowalająca. Korzystając z doświadczenia inżynierów europejskich, budowa infrastruktury nie byłaby dla nich wyzwaniem niemożliwym do zrealizowania, szczególnie biorąc pod uwagę, że w większości miejsc konieczna jest budowa dróg od podstaw a nie ich przebudowa.

Słaby stan infrastruktury drogowej uniemożliwia przede wszystkim bezpieczne przemieszczenie się z punktu A do punktu B. W krajach afrykański średnio na 100 tys. mieszkańców w wypadkach samochodowych ginie co roku prawie 26,6 osób. Jest to najwyższy wynik na tle wszystkich kontynentów. Dla porównania w Europie współczynnik

ten jest na poziomie 9,3⁶. Na kontynencie afrykańskim aż 53 procent wszystkich dróg jest nieutwardzonych, a tylko 43 procent ludności wiejskiej ma dostęp do dróg przejezdnych przez cały rok⁷.

Do pomocy przy budowie infrastruktury drogowej w ramach wsparcia zewnętrznego, warto byłoby zastanowić się nad zaangażowaniem również innych grup społecznych niż tylko inżynierów *stricto* z branży budowlanej. Ciekawym rozwiązaniem byłoby wykorzystanie więźniów osadzonych w państwach członkowskich UE, których łączna liczba jest bardzo duża. Według raportu Eurostatu w 2008 roku na każde 100 tys. osób zamieszkujących kraje członkowie UE przypadało około 124 więźniów.⁸ W ramach projektu budowy dróg dla Afryki, mogliby oni pomagać przy budowie tej infrastruktury zamiast spędzać czas nieefektywnie w celi. Warto byłoby rozważyć skrócenie kary dla więźnia, który brał czynny udział przy budowie po określonym czasie zaangażowania w projekt.

Rozbudowa infrastruktury drogowej oraz uruchomienie regularnej komunikacji miejskiej, umożliwiłyby nie tylko łatwiejszy dostęp do placówek oświatowych, ale przede wszystkim rozwój gospodarczy. Finansowanie jakie jest potrzebne, aby rozbudować infrastrukturę jest ogromne z powodu braku dróg lub ich słabej jakości. Dopóki nie zostaną poniesione znaczące nakłady kapitałowe, pochodzące spoza Afryki, jak np. z budżetu UE, ciężko będzie uzyskać znacząca poprawę w przemieszczaniu się na lądzie afrykańskim.

Zakończenie

Pomoc zewnętrzna jest potrzebna by stymulować rozwój gospodarczy krajów afrykańskich. Dzięki wsparciu kapitałowemu oraz wykorzystaniu doświadczenia określonych grup społecznych krajów UE możliwe jest świadczenie pomocy dla Afryki w skuteczny sposób. Zaprezentowane w pracy problemy oraz możliwe rozwiązania związane z edukacją oraz infrastrukturą drogową w Afryce, to tylko niektóre kwestie potrzebujące niemalże natychmiastowego działania. Uważam, że zarówno w przypadku wsparcia w postaci sprzętu elektronicznego do nauki na odległość oraz budowy dróg, przygotowanie odpowiedniej strategii pomocy wraz z przeznaczeniem części budżetu UE na te cele, spowoduje poprawę jakości życia mieszkańcom krajów afrykańskich. Przyczyni się to do rozwoju gospodarczego

---

⁶Autocentrum, *Najniebezpieczniejsze drogi są w Afryce*, <https://www.autocentrum.pl/publikacje/pozostale/najniebezpieczniejsze-drogi-sa-w-afryce/> [dostęp 23.12.2020]

⁷ Kuke, *Przewodnik po rynkach afrykańskich*, https://www.kuke.com.pl/download/gfx/kuke/pl/defaultaktualnosci/140/7/1/przewodnik_po_rynkach_afrykanskih.pdf [dostęp 30.12.2020]

⁸*Dane statystyczne dotyczące przestępczości*, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Crime_statistics/pl&oldid=139618, [dostęp 30.12.2020]

tych państwa, ale również spowoduje satysfakcję z pomocy i efektywnego wykorzystania środków wśród państw członkowskich UE.

Bibliografia

- 1) https://pl.wikipedia.org/wiki/Budzet_Unii_Europejskiej#cite_note-PG505-2[dostęp 19.12.2020]
- 2) <https://samorzad.pap.pl/kategoria/aktualnosci/czym-jest-budzet-unii-europejskiej-i-jakie-dzialania-finansuje>[dostęp 19.12.2020]
- 3) https://europa.eu/european-union/about-eu/eu-budget/revenue-income_pl[dostęp 21.12.2020]
- 4) <https://www.gov.pl/web/finanse/budzet-ue-na-rok-20202>[dostęp 22.12.2020]
- 5) <https://pomocafryce.org/edukacja/>[dostęp 23.12.2020]
- 6) <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/1349,pojecie.html>[dostęp 23.12.2020]
- 7) <https://www.autocentrum.pl/publikacje/pozostale/najniebezpieczniejsze-drogi-sa-w-afryce/>[dostęp 23.12.2020]
- 8) https://www.kuke.com.pl/download/gfx/kuke/pl/defaultaktualnosci/140/7/1/przewodnik_po_rynkach_afrykanskich.pdf[dostęp 30.12.2020]
- 9) https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Archive:Crime_statistics/pl&oldid=139618[dostęp 30.12.2020]